

Kiss Tamás

NÁGOCS RÖVID TÖRTÉNETE

(1108-1945)

TARTALOM

A KÖZSÉG TÖRTÉNETE 1945-IG

Nágocs története a középkorban	4
A török félhold uralma alatt (1543–1686)	5
Az újjáépülés évszázada (1686–1779)	5
A késő feudális gazdaság és társadalom Nágocson (1779–1825)	6
Nágocs a reformkorban (1825–1848)	7
Nágocs az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején	8
A polgárosodás kora (1849–1914)	10
Nágocs az első világháborúban és a forradalmakban (1914–1919)	11
A két világháború között (1919–1941)	12
Nágocs a második világháborúban (1941–1945)	13

A ZICHY CSALÁD ÉS A NÁGOCSI URADALOM

TÖRTÉNETE 1945-IG	16
NÁGOCS TÖRTÉNETÉNEK FŐBB ESEMÉNYEI (1108–2008)	19

A KÖZSÉG TÖRTÉNETE 1945-IG

NÁGOCS TÖRTÉNETE A KÖZÉPKORBAN

Nágocs Külső-Somogy barátságos dombjai között fekszik. Kedvező földrajzi adottságainak köszönhetően már az őskori és az ókori emberek megtelepedtek itt. Községünk határában kő-, bronz- és vaskori tárgyakat találtak. A Csentei-dűlőben kőbalta, vaskard és cserépedény került elő, a Szőlő-hegyen pedig három bronztálat és egy ruhatűző csatot találtak. Falunk földje még sok emléket, kincset rejthet.

Nágocs évezredes múlttal bíró település. Neve szláv tulajdonnévből keletkezett magyar névadással. A hagyomány szerint Nágocs már a honfoglalás óta lakott hely. A honfoglalás után a Koppány völgye Árpád fiának, Jutasnak lehetett a szállásterülete, (erre utal Jutompusza neve), majd Koppány vezér birtokolta a vidéket. Az államalapítást követően királyi, hercegi és királynéi birtokok voltak itt. 1108 körül Könyves Kálmán király öccse, Álmos herceg megalapította a dömösi prépostságot, az egyik legnagyobb egyházi uradalom létrehozásához felhasználta nágocsi birtokait is. Fia, II. (Vak) Béla király megerősítette és kiegészítette az adományokat. Ebben az oklevélben említik először Nágocs nevét, Nagasu alakban. Az oklevélből megismerjük három nágocsi templomszolga nevét: Bosa, Wisalau és Samsin a prépostság harangozói voltak. Nágocs tehát legalább 900 éves. Még nem tudjuk, hogy a középkorban pontosan hol állt a falu, de valószínűleg a református templom környékén.

A XIII. századra felbomlott a királyi birtokszervezet, és Nágocs nagy része magánföldesurak kezébe került, az Óváry és az Oslí nemzetség birtokolta. A nagybirtokosok magánegyházakat alapítottak, amelyeknek átadták nágocsi földjeik egy részét is. Az Óváry család a lébényi bencés apátság részére tett adományokat 1208-ban, az Oslí család pedig a csornai premontrei prépostságnak 1230-ban. Oslí ispán és rokonai szőlőföldeket adtak a prépostságnak, tehát ekkor már folyt szőlőművelés Nágocson.

A falu fejlődését két történelmi csapás törte meg: a tatárjárás és a belső harcok. A tatárok 1242-ben elpusztították Nágocsot. Gyors távozásuk után a megmenekült lakosság előmerészkedhetett rejtékhelyeiről, és hozzáfoghatott a falu újjáépítéséhez. A békés építőmunkát azonban visszavetették a földesurak közötti harcok: 1290 körül újra elpusztult Nágocs. Községünket másodszor is újjáépítették megpróbáltatásokat átvészelt lakói.

A XIV-XV. században nagyhatalmú várurak voltak Nágocs földesurai. A XIV. század második felétől a darói Majos család birtokolta a községet, aki a Tolna megyei Daróvár ura volt. Valószínűleg udvarházat hozott létre Nágocson a Somogy megyei birtokok igazgatására. A Majos család kihalása után gyakran változtak községünk földbirtokosai, közöttük voltak olyan híresek, mint Werbőczy István jogtudós.

A feudalizmus virágkorában kibontakozott az árutermelés, így a nágocsi parasztgazdák eladhatták terményeiket a környékbeli mezővárosok vásárain. A gazdasági fejlődést jelzi, hogy az 1534. évi adójegyzékben 36 portát írtak össze Nágocson. A Somogy megyében ekkor összeírt 442 község rangsorában falunk az első 50 között foglalt helyet.

A középkori ember életére nagy hatással volt a keresztény egyház. Nágocs a veszprémi püspökséghez tartozott. A papok munkájának köszönhető, hogy a XV. század végén több falubeli kiemelkedett a jobbagysorból, egyházi tisztség, műveltség és vagyon birtokába jutott. Közülük Nágocsi Gáspár érte el a legnagyobb karriert. A veszprémi káptalan tagja lett, a püspökök oldalán haláláig vezette az egyházmegyei bíróságot, járt Rómában is. Bizonyára az ő támogatásával tanulhatott Nágocsi Péter a krakkói egyetemen 1492-ben. Nágocsi Gáspár szép példát nyújtott arra, hogy a felemelkedett értelmiségi segíthet a szülőfaluján. A későközépkorban templom épült Nágocson, amelynek nem maradtak fenn se régészeti, se korabeli okleveles emlékei, de az 1749-ben készült egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint még álltak a falu középkori templomának romjai, a településen kívül Szent György tiszteletére szentelve.

Nágocs a középkorban átlagos méterű falunak számított. Lakossága legfeljebb néhány száz főre tehető. Nem volt a faluban földesúri székhely, vár vagy vásár és sokáig templom sem, de községünk viszonylag szoros kapcsolatban állt földesúri, egyházi központokkal és mezővárosokkal.

Nágocs újkori területén több település is állt a középkorban. Nágocstól délre feküdt Jutom, Gerénd, Tomé és Bornyé; keletre pedig Ketye. Ezek a falvak a török korban elpusztultak, és a 18-19. században Nágocshoz csatolták határukat.

A TÖRÖK FÉLHOLD URALMA ALATT (1543–1686)

Nágocs történetének legviszontagságosabb időszaka volt a csaknem másfél évszázados török megszállás. Az első török támadás Buda eleste után, 1542-ben érte Somogy megye északkeleti vidékét. Nágocs (Török)Koppány elfoglalásakor, 1543-ban került török uralom alá.

Nágocs vidéke a két ellenséges végvár vonal közé szorult és hadszínterré vált. A török és magyar végváriak rendszeres portyázása és a kíméletlen adóztatás a község pusztulásával fenyegetett, végül a maradék lakosság is otthonai elhagyására kényszerült.

A hódoltságbeliek egyszerre adóztak a török és a magyar államnak, földesúrnak. A királyi adószedők 1534-ben még 36 adózó portát találtak Nágocson, 1557-ben már csak 8-at. A török adószedők 1565-ben 54 adózó családfőt írtak össze, 1580-ban 31-et.

A magyar földesurak közül főleg azoknak volt lehetőségük birtokszerzésre a török hódoltságban, akik részt vettek a végvári harcokban. Nágocs birtoklásáért vetélkedett Magyar Bálint, fonyódi várkapitány, Zrínyi Miklós, a szigetvári hős és a Zichy család. 1564-ben Habsburg Ferdinánd király a Zichy családnak adományozta Nágocsot. A Zichyek már régóta igényt tartottak Nágocsra a darói Majosokkal való rokonságuk révén. Felemelkedésüket a törökellenes harcokban szerzett érdemeiknek és udvarhűségüknek köszönheték. Zichy György például Gyula várában harcolt 1566-ban. Fia, Zichy I. Pál 1614-ben a palotai, 1619-ben a veszprémi vár élén állt, majd kinevezték Győr és a hozzá tartozó erősségek alvezérévé. A haza és a király szolgálatában nagy vagyont gyűjtött, így 1624-ben Zala és Somogy vármegyei birtokrészét átengedte a testvéreinek, III. Benedeknek és I. Mihálynak. A család és a község közötti kapcsolat egyelőre kimerült az alkalmankénti adóztatásban, a török időkben a földesurak közvetlenül nem avatkoztak be a falu életébe.

Községünk életében váltakoztak a háborús és a békésebb időszakok. A török hódítást követően pár évtized alatt elszegényedett Nágocs. A XVII. század első fele viszonylag békés korszaknak számított, erőre kaphatott a község. A kulturális élet is fellendült: létrejött a nágocsi református egyház és iskola. Nem tudjuk, hogy pontosan mikor alakultak meg a község első kulturális intézményei, de a XVII. század elejére tehetjük. Az 1618-ban tartott pápai zsinaton már jelen volt Liptai Simon nágocsi prédikátor. A legtöbb helységben, ahol volt prédikátor, ott valamilyen formában oktatás is folyt. Tehát már csaknem 400 éve megindult a tanítás Nágocson. A lelkész tanított, a legfontosabb tantárgy a hittan volt. A pap a falu igazi szellemi vezetője lehetett, aki összefogta a közösséget, a hit erőt adhatott a nehézségek elviseléséhez.

A hódoltság utolsó szakaszában azonban ismét igen nagy arányú pusztítás zúdult a vidékre. Az 1683-ban megindított felszabadító háború minden korábbinál nagyobb áldozatokkal járt. A császári hadsereg eltartására kivetett hatalmas adókat példátlan kegyetlenséggel hajtották be: fegyveres erővel, bírságpénzekkel, kínzással, megfélemlítéssel csikarták ki. Számos falu megsemmisült, a lakosság szétszéledt. Nágocs megrendítő pusztulásáról olvashatunk abban levélben, melyet 1686-ban gróf Zichy Istvánnak írtak:

“Nagocz nevű falu több Somogyban lévő faluval most pusztá, ide-oda széledt a szegénység belőlük, tavaly 400 forintot kértek német [császári] adót tőlük, egyik nagochi embert ugyan éhhel ölette meg Tihanyban Spinola nevű német generális, ... Nagyságod még se hagyja idegen kézre őket, talán valaha még meg épülhetnek a nyavalyások...”

AZ ÚJJÁÉPÜLÉS ÉVSZÁZADA (1686-1779)

A hajdan virágzó falu romokban hevert, a szántók, rétek, kertek, szőlők helyét ellepte az erdő, a bozót, a láp. Nágocs jövője attól függött, hogy lesz-e elegendő munkáskéz az elvadult táj megműveléséhez, a falu újjáépítéséhez. A község újranépesülése eltartott a XVIII. század közepéig.

Idő	Összeírás	Létszámadatok	Magyar	Német
1687–95	kamarai	-	-	-
1696	földesúri	9 jobbágy	9	-
1699	vármegyei	31 háztartás	31	-
1712	vármegyei	31 háztartás + 1 család	31 + 1	-
1725	vármegyei	32 háztartás	13	19
1742	földesúri	43 telkes jobbágy 8 zsellér	21 3	22 5
1748	egyházi	824 lakos		
1757	egyházi	886 lakos		
1767	állami	48 telkes jobbágy 7 zsellér	27 3	21 4

Magyarok és németek népesítették be Nágocsot. Az első betelepülők főként a régi lakók voltak, akik lassan hazatérhettek, 1695-ben még lakatlan volt a falu, 1696-ban már 9 jobbágygazda küzdött a mostoha természeti környezettel. Amint 1697-ben véget ért a felszabadító háború, megindult a bevándorlás második hulláma. Egy-két békés év elegendő volt ahhoz, hogy 30 fölé emelkedjen a háztartások száma. A Rákóczi-szabadságharc (1703–1711) megakasztotta a benépesülés folyamatát. 1723-ban Zichy Ádám földesúr németeket telepített Nágocsra. A nágocsi németek a német nyelvterület több vidékéről származtak, de a nagy részük sváb volt. A XVIII. század derekán magyarok és németek egyaránt betelepültek. Nágocs vegyes nemzetiségű község lett. A lakosság meghaladta a 800 főt, a század közepén lezárult a benépesülés.

A betelepülők megteremtették otthonaikat, felépítették házaikat. 1748-ban 68 ház állt a faluban, 1784-ben 115. Ezenkívül templomot, iskolát és földesúri kastélyt építettek. A benépesüléssel párhuzamosan haladt a földek termőre fordítása. A nágocsi parasztek kemény munkával, több ezer hold erdőt, bozótot irtottak ki és alakítottak át termőfölddé.

A parasztság gazdálkodásába, életébe növekvő súllyal avatkozott be a földesúr. A Rákóczi-szabadságharc után a földesurak közvetlenül érvényesítették hatalmukat a faluban, 1720 körül Zichy Ádám Nágocsra tette a székhelyét. A határ egy darabját kisajátította magának, a többi földre kiterjesztette rendelkezési jogát, a jobbágytelkek után termény-, pénz- és munkaszolgáltatást követelt. A jobbágyszolgáltatások eltérőek voltak a magyaroknál és a németeknél. A németek szolgáltatásait a telepítés szerződés szabta meg. A magyar jobbágyok terheit nem foglalták írásba, hanem földesurak akarata szerint adóztak. A földesurak 1768-ban egységesen szabályozták a jobbágyterheket.

A lassan növekvő földesúri és állami terhek ellenére a XVIII. század középső harmada a paraszti gazdálkodás virágkora volt Nágocson. Az elvadult természeti erőket már sikerült visszaszorítani, a földesúr még nem rótt akkora terheket a parasztságra, amelyek bénítóan hatottak volna gazdálkodásukra. A telkes jobbágyok jómódúak voltak, gyarapodott a parasztság, nőtt az életszínvonal.

A jobbágyok helyzetét vagyoni állapotuk mellett a földesúrtól való jogi függés is meghatározta. A németek szabadon költözökhettek, ezt a jogukat a telepítési szerződésükben biztosították. A régi magyar lakosság röghöz kötöttségben élt II. József 1785. évi rendeletéig.

Vallási és nemzetiségi szempontból is tagolódott a társadalom. Két felekezet élt együtt, a katolikus és a református. Helyzetük lényegesen különbözött egymástól. A katolikusok legalább kétharmados többségben voltak. A földesúr támogatta a katolikus egyházat, míg a református egyházközség üldözött, majd megtűrt kisebbséget alkotott.

Ez a helyzet az ellenreformáció és a katolikusok beköltözése következtében alakult ki. Nágocs régi lakói reformátusok voltak. A református egyházat azonban 1716 és 1726 között felszámolta az ellenreformáció. A veszprémi püspök megparancsolta a református pap elűzését és a templom

lerombolását. A földesúr elvette az egyházközség telkét. Somogy vármegye alispánja pedig kemény hangú figyelmeztetésben részesítette a nágocsi reformátusokat, és utasította őket, hogy a katolikus plébánosnak és tanítónak engedelmeskedjenek, jövedelmet biztosítsanak. Ezzel teljessé vált a református egyház pusztulása.

A katolikusok 1723-ban erősödtek meg, amikor Zichy Ádám katolikus németeket hívott Nágocsra. A telepítési szerződésben garantálta szabad vallásgyakorlásukat, pappal, templommal, iskolával való ellátásukat. 1732-ben egyszerű fatemplomot építettek a hívek, 1754-ben megkezdődött az új kőtemplom építése, amelyet anyagilag támogatta a Zichy család. 1760-ban szentelték fel a templomot. Ekkor még kisebb volt a mainál. A barokk stílusú oltárkép sárkányölő Szent Györgyöt ábrázolja. Az andocsi ferencesek tartották a miséket, végezték az esketési, keresztelési, temetési szertartásokat, vezették az anyakönyveket. A katolikus iskola 1742-ben már működött, tehát Nágocson hamarabb volt katolikus tanító, mint pap. Az iskolamester elvégzett bizonyos egyházi és közösségi feladatokat is: harangozott, énekelt a miséken, közreműködött a temetéseken, lejegyezte a községi iratokat.

A XVIII. században németek alkották legalább a lakosság felét. A németek és a magyarok eleinte inkább csak egymás mellett éltek, s nem együtt. Nyelvi, vallási, jogi különbségek választották el őket egymástól. Az eltérő vallás gátolta a házassági kapcsolatok kialakulását. A község földrajzilag is élesen kettéosztódott: az északi részen laktak a németek, a délin a magyarok. Külön bírójuk volt a németeknek és a magyaroknak.

Az összefonódó nemzetiségi, jogi és vallási különbségek ellenére a lakosság két csoportja között komoly konfliktusra sohasem került sor. Idővel pedig megismerték egymás nyelvét, anyagi és szellemi kultúráját, hagyományait, megtanulták tisztelni és segíteni a másikat, az eltérő kultúrák találkozása termékenyítően hatott egymásra, mindez elősegítette Nágocs fejlődését: a magyarok és a németek együtt építették újjá a falut, amely nagyobb és gazdagabb lett mint valaha volt.

A KÉSŐ FEUDÁLIS GAZDASÁG ÉS TÁRSADALOM NÁGOCSON (1779-1825)

A XVIII-XIX. század fordulóján a majorsági gazdálkodás nyomta rá bélyegét a nágocsi parasztság gazdálkodására és életére. A földesurak 1779-ben hozzáfogtak az árutermelő nagybirtok kialakításához, ehhez szántóföldekre és legelőkre volt szükségük, amelyeket a jobbágyoktól vettek el és robottal műveltettek.

A földesurak úgy növelték meg majorsági szántóföldeket, hogy 1779 és 1784 között megváltották az irtásföldeket. Ez rendkívül súlyosan érintette a parasztságot, mert a felére csökkent a használatukban lévő szántóföld. Ráadásul megalázóan kevés váltsággal fosztották meg őket az irtásföldjeiktől, amelyeket fáradságos munkával hódítottak el a természettől. 1792-ben pedig a földesúr egyszerűen kisajátította a falu legelőjének felét és a majorságához csatolta. Az elkeseredett jobbágyok panaszt tettek a vármegyénél. A vármegye a földesúrnak adott igazat, aki azzal torolta meg a jobbágyok ellenállását, hogy saját állatait is ráengedte a jobbágyoknak meghagyott legelőre. A legelőterület drasztikus csökkenése miatt lehanyaglott a paraszti állattartás, a kevés igásállat megnehezítette a földművelést.

A jobbágyok gazdálkodásához hozzá tartozott az állami és a földesúri terhek teljesítése. Az állami terhek különösen a háborúk alatt növekedtek meg. A francia (napóleoni) háborúk szinte folyamatos megterhelést jelentettek 1792-től 1815-ig. A parasztoknak nemcsak adózniuk kellett, hanem katonáskodniuk is. A katonaaállítás sokszor erőszakos módon történt. A pandúrok a mezőn dolgozó parasztokat kötözték meg és vitték el katonának. 1800-ban az erőszakos újoncozás nyomán a megye több településén zavargások törtek ki, köztük Nágocson is. A földesúri szolgáltatások közül a robot vált a legsúlyosabbá, mivel a majorsági gazdálkodás a jobbágyok robotmunkáján alapult. A jobbágyoknak a telkük arányában kellett robotolniuk. A földesúr először telkeket létesített, és megtiltotta a jobbágytelkek felosztását az utódok között, hogy ne csökkenjen a robotkötelezettség. Ezután már nem alakított ki új telkeket. Eddig a faluhatár tartalékul is szolgált, lehetővé tette, hogy a másod- és harmadszülött fiúk is földhöz jussanak, ezentúl viszont földtelen zselléreké váltak.

A paraszti árutermelést elősegítette, hogy a földesúr 1788-tól országos vásárokat tartott, ezzel Nágocs mezővárosi rangra emelkedett. A beszűkült legelő- és szántóterület azonban a parasztek többségének nem tette lehetővé bőséges felesleg kialakulását. S a tartalék felhalmozására képtelen kis gazdaságokat egyetlen rossz időjárású év tönkretelthette. Ez történt 1815/16-ban, amikor a rossz termés éhínséget okozott Nágocson. Viszonylag kedvező lehetőséget nyújtott az árutermelésre az ipar. Nágocs lakosságának számottevő része foglalkozott iparral. Az 1784/85-ben 11, 1786/87-ben 15, 1794-ben 20 kézművest dolgozott a faluban, legtöbben takácsok voltak. A kézművesek két okból gyarapodtak. Egyrészt sok zsellér az iparúzésből próbált megélni. Másrészt az iparosoknak viszonylag kedvező értékesítési lehetőséget nyújtottak a nágocsi vásárok és a fejlődő uradalom igényei.

Sajátosan rétegződött a nágocsi parasztság ekkoriban. Gazdag- és középparasztek alkották a parasztság egyik felét, a másik felét pedig földnélküli zsellérek, kisbirtokosok alig voltak. Miközben a vagyoni különbségek nőttek, jogilag egységesült a parasztság. Megszűnt a különbség a magyarok és a németek jogai között. A magyar jobbágyok is szabadon költözökhettek, földesurak azonos terheket róttak a két nemzetiségre. 1779-ben közös bírójuk lett a magyaroknak és a németeknek. Feltehetően már ekkor kialakult az a gyakorlat, amely szerint felváltva választottak magyar és német bírót, ebben a nemzetiségi türelem szép példáját láthatjuk. A jogi egységesülés és a huzamos együttélés nem járt a nemzetiségek összeolvadásával. A nyelvi és a vallási különbségek továbbra is akadályozták a vegyes házasságokat. (A katolikus németek és a református magyarok között még a XX. század elején is ritka volt a házasság.)

A korszakban a katolikus és a református egyház is nagy eredményeket ért el. A katolikus egyházközség önállóvá vált, 1789-ben Zichy József plébániát alapított. A plébániaház építését már 1787-ben elkezdték, de a csak 1804-re készült el teljesen. A katolikus templomot 1798 és 1801 között kibővítették, ekkor nyerte mai formáját. Megépítették a tornyot, meghosszabbították a templomot, elkészült az orgonakarzat és a keresztelőkút. A barokk stílusú templom homlokzata tagolt, a közepén lévő timpanonban a Zichy család címere látható. A templom belülről három boltszakaszos, szépen faragott, rokokó stílusú, szószékkel és padokkal berendezték be.

A református egyház újjászületett a XVIII. század végén. A változásokat II. József 1781-ben kiadott türelmi rendelete indította el, amelynek hatására a nágocsi reformátusok 1786 és 1794 között fokozatosan visszanyerték szabad vallásgyakorlásukat és helyreállították egyházukat. Az első eredmény a református iskola felállítása volt, amelyhez a reformátusok visszakapták a földesúrtól egyházuk régi telkét. 1794-ben megkezdték a református anyakönyvezést, és engedélyt kaptak a királytól templomépítésre, a tanító pedig már lelkészi munkát is elláthatott. Egy-két év alatt elkészült az egyszerű templom, amely a mai templom elődje volt. A korszakunkban mind a két felekezet önálló egyházközséget alapított, a gazdag katolikus és a szegény református egyház lehetőségeihez mérten fejlődött.

Az újjáépülés korában alapvetően a parasztság alakította Nágocs történelmét, ebben a korszakban a földesúr vette át a kezdeményező szerepet a falu sorsának alakításában.

NÁGOCS A REFORMKORBAN (1825–1848)

A reformkorban megkezdődött a feudalizmus bomlása. A feudális rend utolsó szakasza döntő hatással volt arra, hogy éri meg Nágocs lakossága a jobbágyfelszabadítást, milyen feltételekkel kezdheti meg szabad életét.

A paraszti gazdálkodás kereteit a földesúr és a jobbágyok 1834-ben kötött egyezsége alakította ki. A szerződés értelmében tagosították a határt: szántóföldek és rétek cseréjével szétválasztották a majorsági és a paraszti használatban lévő területeket, megállapodtak a legelők elkülönítéséről. Nágocs északkeleti határa a parasztságé lett, délnyugati része a Zichy családé. A földesúr fő célja az volt, hogy a birtokai egy tagban legyenek. A jobbágyok számára pedig az volt a rendezés legfőbb előnye, hogy ezután nem kellett megosztaniuk a legelőjüket a földesúrral, Zichy János a jobbágyok kizárólagos használatába engedte át a legelőt a Felső-erdőben. Az 1834–35. évi rendezés gyakorlatilag meghatározta, hogy a jobbágyfelszabadításkor mely földek kerülnek a parasztság tulajdonába. A legelők elkülönítésével egy

fontos művelési ágban megszűnt a feudális földbirtoklás.

Az 1834/35. évi úrbérrendezés után lassú fejlődés indult meg. A paraszti földek már kevésbé szóródtak szét a határban és közelebb feküdtek a faluhoz, így a parasztok több időt és munkát fordíthattak földjeik megművelésére. A legelők elkülönítése fellendítette az állattenyésztést, a gyarapodó állatállomány növelte az igaerőt és a felhasználható trágya mennyiségét. Tehát az 1830-as években megélnkülhetett a paraszti áruterelés, de csak a parasztság felső rétege vehetett részt ebben rendszeresen.

Szépen fejlődött Nágocs ipara. 1829-ben megalakult a nágocsi vegyescéh. A céh kézművesek érdekeit védte, a vegyescéh különböző foglalkozású iparosokból állt. Leginkább a falvakban és a mezővárosokban alapítottak vegyescéheket az egyes iparágak gyengesége miatt. A mezővárosi iparúzóik főképp azért igyekeztek céhkiváltságot szerezni, hogy megszabaduljanak a kontár névvel járó hátrányoktól, önálló mesterré válhassanak, legényeket fogadhassanak fel.

A nágocsi céhet 1829-ben hét iparos alapította, 1848-ban 18 főre emelkedett a tagság. Egy-két ács, lakatos, bognár, kovács, pintér, festő, szabó, csizmadia, cipész, szíjgyártó, üveges és asztalos működött Nágocson. A családnevekből ítélve a tagok kétharmada német anyanyelvű volt, tehát a németek számarányuknál nagyobb mértékben foglalkoztak iparral. Az iparosok száma a nágocsi lakosokra vonatkozik, a céhbe azonban más falvakból is sokan beléptek, számuk időnként meghaladta a helybeliekét. A széles hatókör azzal magyarázható, hogy ezen a vidéken kevés volt a céh.

A nágocsi céh életében a pünkösdi gyűlés számított a legnagyobb eseménynek. Ekkor megválasztották a tisztségviselőket, elszámoltak a céh vagyonával, döntöttek új tagok felvételéről, és ünnepi lakomat tartottak. A tagság összegyűlt a céhmester házában, ahol a céhládában őrizték a céh számadáskönyvét, tagkönyvét, pénzét, pecsétjét és zászlóját. Minden céhnek zászlót kellett csináltatnia, amely alatt a misékre, körmenetekre és egyéb alkalmakkor kivonult. Ezzel erősítette tagjaiban a vallásos szellemet és az összetartozás érzését. A céh nagy tekintéllyel bírt a faluban, például céhen kívüliek is kérték, hogy a céh testületileg vegyen részt hozzátartozójuk temetésén.

Községünk gazdasági szempontból kiemelkedett a környező falvak közül kereskedelme, ipara, illetve a Zichy-uradalom révén. A korabeli Magyarország településeit bemutató könyvekben az alábbiakat olvashatjuk:

Nevezetesebb helyek: Nágocs. „Magyar-német mezőváros. Szép urasági kastéllyal, s kerttel. Határa sikeres búzát, rozst, burgonyát, dohányt terem. Szőlője és derék erdeje van.” “Az itt termelt borokat mint mindennapi ivásra valókat dicsérik. Nevezetes négy állatvásáráról.”

A gazdasági változások következtében átalakult a társadalom is. Az 1830-as években Zichy János földesúr engedélyezte a jobbágytelkek felosztását a családtagok között. A birtokos parasztok kezdtek elszegényedni, mert az utódok kezén egyre kisebb részekre aprózódtak fel a telkek. A telekaprozódás mellett a másik súlyos problémát a nyomasztó adóterhek jelentették. Sokan alig bírták teljesíteni adókötelezettségeiket az állam, a földesúr és az egyház részére. A reformkorban előrehaladt jobbágytársadalom bomlása: a parasztság széles rétege elszegényedett, egy keskeny rétege meggazdagodott, az iparosok száma növekedett.

NÁGOCS AZ 1848/49-ES POLGÁRI FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC IDEJÉN

Az 1848/1849-es polgári forradalom Nágocs történetében is gyökeres fordulatot hozott azzal, hogy megteremtette a polgári tulajdont és jogrendet.

A jobbágyfelszabadítás a nágocsi parasztság kizárólagos tulajdonává tett 2365 hold földet. A falu területének 53 százaléka lett paraszti tulajdon, a földesúri pusztákat beszámítva 43 százaléka, (Jutompusztá jelenleg Somogyacsához tartozik, Tomépusztát később Gizellának nevezték.) A kizárólagos paraszti tulajdonjog elsősorban a földesúri terhek megszűnését jelentette. A jobbágyfelszabadítással a nágocsiak megszabadultak a szántóföldjeik termésének ötödét elvonó terményadótól, a munkaerejüket lekötő robottól és a földesúrnak fizetett pénzadótól.

Az eddig földesúri függésben lévő jobbágyok szabad emberekké váltak. A polgári átalakulás a volt

nágocsi jobbágyoknak nemcsak tulajdont és személyes szabadságot adott, hanem egy részüknek politikai jogokat is biztosított. A lakosság viszonylag jelentős része szavazhatott 1848 júniusában az első népképviseleti országgyűlés megválasztásakor. Természetesen a jobbágyfelszabadítással nem oldódott meg a parasztság minden problémája, Nágocs lakói mégis a község történetének legnagyobb eseményét élték át.

Az 1848/49. évi szabadságharc eseményei közelről érintették Nágocsot. 1848 nyarán a nágocsi nemzetőrök részt vettek az ország védelmében. Jellasics horvát bán fenyegető katonai készülődése miatt a kormány júniusban a Dráva menti megyék nemzetőrségét határszolgálatra rendelte. Nágocson először 73, végül 250 személyt vettek be a nemzetőrségbe. Az egész megyében a nágocsiak állították ki az egyik legmagasabb létszámú nemzetőr századot. A századot Zichy István, az ifjú földbirtokos vezette. A polgári átalakulás eredményeként a korábban ellenérdekeltségű felek közösen mentek a forradalom és a haza megvédésére. A század Babócsa környékén foglalt el őrhelyet.

Jellasics támadása után, szeptember 13-án a hazarendelték a gyengén felszerelt és képzetlen nemzetőrséget. A Somogy megyei nemzetőrség szerepe azonban ezzel korántsem ért véget, további alkalmazásában jelentős feladat jutott a nágocsi századparancsnoknak. Zichy Istvánt bízták meg azzal, hogy szükség esetén riadóztassa a környékbeli falvak nemzetőr századait.

Mozgalmas események zajlottak le ezekben a hetekben Nágocs vidékén. Szeptember 22-én Nágocson vonult keresztül a Somogy megyei nemzetőrség egy 390 fős zászlóalja a Velencei-tónál gyülekező magyar táborba tartva. (A pákozdi csatában jelen volt a zászlóalj, bár hiányos fegyverzete miatt nem harcolt.)

Egy-két nap múlva Nágocs közelében haladt el a három oszlopban támadó ellenséges sereg középső hadteste. A Hartleib altábornagy parancsnoksága alatt álló sereg a Nagykanizsa–Toponár–Szil úton nyomult előre, átment Döröcskén, majd Szorosad–Hídvég irányában vonult Székesfehérvárra, ahol egyesült Jellasics hadaival.

Közben a Somogy megyei nemzetőrség V. zászlóalját mozgósították Roth tábornok ellen, aki Jellasics jobbszárnyát vezette. Szeptember 27-én gróf Zichy László zászlóaljparancsnok értesítette a tabi, az igali, a göllei, a berki, a nágocsi, a kéri, a karádi, az ádándi, az endrédi, a kisbári, a köröshegyi és a kötcsei századosokat, hogy a nemzetőrséget össze kell vonni, hogy az ellenséges hadtest minden közlekedését elzárják. Az V. zászlóalj fontos szerepet játszott Roth tábornok legyőzésében. Zichy László őrnagy felszedte a Sió hídjait, és védelemre rendezkedett be a folyó mentén. A somogyi és a tolnai nemzetőrök, népfelkelők elvágták Roth elől a visszavonulás útját. Roth október 7-én Ozoránál feltétel nélkül letette a fegyvert.

1848–49 telén Somogy megye császári megszállás alá került. 1849 tavaszán a nágocsi nemzetőrök valószínűleg részt vettek a megye felszabadításában, Noszlopy Gáspár kormánybiztos ugyanis a lakosság teljes mozgósítását tekintette legfontosabb feladatának. Megbízottja az igali járás helységeit népfelkelő kerületekre osztotta, Nágocs a II. kerületbe tartozott Andoccsal, Ziccsel, Miklósival.

1849 nyarán Noszlopy Gáspár ismét népfelkelést szervezett. 2000 fős csapatot alakított ki önkéntesekből. Augusztus 5-én Tabra érkezett, a mezőváros védelmére készült, de tisztjei hatására másnap a Balatonhoz vonult. Az üldözők elől Szántódnál átkelt az északi partra, serege nagy részét Komáromba küldte és Klapka György parancsnoksága alá rendelte. A kicsiny sereg a végsőkig ellenálló komáromi hadtest két zászlóalját képezte.

A nágocsiak a nemzetőrségen kívül a honvédség soraiban is küzdöttek. Nágocsról három honvéd nevét ismerjük: Molnár László a kaposvári 8. zászlóaljban, Györke János a 60. zászlóaljban, Keller József Klapka György seregében szolgált.

1848/49 az országos jelentőségéhez méltó helyet foglal el Nágocs történetében. Szabad polgárokká váltak a község lakói, létrejöttek a polgári fejlődés alapfeltételei. A nágocsiak helytálltak a szabadságharcban, a haza védelmében.

A POLGÁROSODÁS KORA (1849–1914)

1848/49-ben lezajlott a polgári átalakulás döntő szakasza, de hátra volt még a feudális maradványok felszámolása, a polgári viszonyok kibontakozása. A legfontosabb a földkérdés végleges lezárása volt. A szabadságharc leverése után Ferenc József császár újraszabályozta a jobbágyszabadítást. Elrendelte a földesúri és a paraszti erdők elkülönítését. A nágocsi parasztság és a földbirtokos család 1858-ban megegyezett az erdők használatáról. A Zichy István átadott kb. 100 katasztrális holdat a Bornyei-erdőből. Ezzel Nágocson teljessé váltak a polgári földtulajdonviszonyok. A parasztság és a Zichy család teljesen önállóan gazdálkodhatott a maga területén.

A parasztsággazdaságok modernizációja jóval nehezebben ment végbe, mint a nagybirtoké. A Habsburg-önkényuralom korában (1849–1867) súlyos adóterhek is gátolták a fejlődést. A földesúri adók már megszűntek ugyan, de az állami adók nőttek. A Nágocsra kivetett adók a háromszorosukra emelkedtek a szabadságharc leverését követő évtizedben.

A nágocsi parasztek elsősorban a termőterület növelésével bővítették a termelést. Több száz hold erdőt, legelőt és a rétet alakítottak át szántófölddé. Kezdek áttérni a korszerűbb gazdálkodásra: a faekék helyett egyre inkább vaseket használtak, elerjedtek a cséplőgépek. Az állattenyésztésben fajtaváltás történt. A magyar szürke marhát felváltotta a piros tarka és a szimentáli. Az ősi sertésfajtákat kiszorította a kitűnő zsírsertésnek bizonyuló mangalica. A kis parasztlovakat az erősebb, igényesebb fajták váltották fel.

A korábbiaknál többen részesültek az árutermelés hasznából, a szabad parasztság jobban élt, mint a jobbágynemzedék. Igazából azonban csak a gazdag- és a középparasztság tudta kihasználni a tőkés fejlődést. A kapitalizmus kibontakozásakor fokozódtak a társadalmi különbségek. A jobbágyszabadításkor túlsúlyban lévő kisbirtokosok rovására nőtt a törpebirtokosok és a gazdagparasztek száma.

Az ipar és a kereskedelem fejlődése nyomán gyarapodott a kispolgárság. Az elavult céhszervezet felbomlott, és megalakult a nágocsi ipartestület. Az önálló kisiparosok száma 30 fölé nőtt a századfordulón. A Fulmer család gőzmalmot üzemeltetett, ezzel tőkés vállalkozóvá vált. Sok nágocsi fuvaros vett részt az áruszállításban, és 1869-ben már két bolt működött a faluban.

A polgárosodás változásokat hozott a népesség számában, nemzetiségi és vallási viszonyaiban.

Év	Népesség	Nemzetiség			Vallás			
		Magyar	Német	Egyéb	Katolikus	Református	Evangélikus	Zsidó
1850	1128	556	564	8	757	375	-	5
1880	1315	782	532	1	904	361	20	30
1890	1194	1162	31	1	798	329	34	33
1900	1144	741	396	7	855	252	7	29
1910	1142	1004	138	-	837	279	13	13

A reformkorban megindult népességnövekedés az 1880-as évekig tartott. A gyarapodás a természetes szaporodásból és a bevándorlásból fakadt. A születések száma néhány év kivételével meghaladta a halálozásokét. Az egyetlen komoly törést az 1854–55. évi kolerajárvány okozta. A fejlődő község és a bérmunkát alkalmazó uradalom vonzotta az otthont és munkát keresőket. Nágocs lakossága 1880-ban érte el a demográfiai csúcspontot. Ezután az első világháborúig folyamatosan csökkent a népesség. Először a születések száma esett vissza, az 1880 és 1890 között bekövetkező fordulatot az egyke okozta. Majd megkezdődött az elvándorlás, amelynek egyik oka a földhiány volt, a másik, hogy az uradalom már kevesebb bérmunkást alkalmazott a fokozódó gépesítés miatt. Az elvándorlók építkezéseknél, gyárakban kerestek munkát; sőt a XX. század elején már Amerikába is kivándoroltak.

A népesség nemzetiségi összetétele jelentősen megváltozott. A németek aránya a lakosság feléről majdnem a tizedére csökkent. E mögött az állt, hogy a németek megtanultak magyarul. Kétnyelvűvé válásuk több tényezőnek volt köszönhető. Mindenekelőtt annak, hogy a község és az iskola vegyes nemzetiségű volt. A tanítók németül és magyarul egyaránt jól beszéltek. A katolikus iskolában a korszakunk első két évtizedében két nyelven folyt a tanítás, az 1867-es kiegyezés után pedig magyarul. Az első osztályos német diákoknak nem lehetett könnyű a tanulás, hiszen otthon csak németül beszéltek, a

magyar nyelvet még törve beszéltek.

A reformátusok aránya a lakosság harmadáról negyedére esett vissza, mert az egy gyermek rendszer főleg köztük terjedt. A reformátusok mégis nagy eredményeket tudtak felmutatni. 1883/84-ben felépítették templomukat, amely méltó párja lett a katolikusnak. A klasszicista stílusú templom szépsége nemes egyszerűségében, harmóniájában rejlik. A legfeljebb néhány száz fős közösség imponáló méretű épületet emelt, ez tanúskodott a reformátusok hitéről és áldozatvállalásáról. Az építkezéshez segítséget adtak a katolikusok és a zsidók is. A református egyházközség 1890-ben átalakította a lelkészlakást, amely ekkor nyerte el mai formáját. 1915-ben orgonával szerelte fel a templomot. A katolikus templom mennyezetén elkészül az utolsó vacsorát ábrázoló festmény. 1912-ben Rubido-Zichy Iván restauráltatta a templomot, a reformátusok most viszonyozták a katolikusok támogatását, 1914-ben új harang került a toronyba.

A polgárosodás nyomán fejlődött infrastruktúra: az oktatás, a közlekedés, hírközlés és az egészségügy. Az 1868. évi népiskolai törvény bevezette a tankötelezettséget. Ennek köszönhetően az írni-olvasni tudók száma fokozatosan emelkedett. 1880-ban Nágocs teljes lakosságának 45 százaléka tudott írni-olvasni, 1900-ban 65 százaléka, 1920-ban 83 százaléka. Megnyílt az út a kulturális felemelkedés előtt. A műveltség terjedését segítette, hogy 1873-ban olvasóköri alakult.

A hírközlési és a közlekedési hálózat kialakítása által megszűnt Nágocs évszázados elszigeteltsége a külvilágtól. 1882-ben már postahivatal működött a községben. 1906-ban megépült a Kaposvár–Siófok vasútvonal, Nágocsnak nem lett állomása, de a falu közelében húzódó vasútvonal révén sokat javultak a közlekedési lehetőségek.

A korszakunkban kiépült az egészségügyi szervezet. Nágocs már 1851-ben orvost alkalmazott, 1890-ben körorvosi székely lett, 1892-ben a szülésznői állást rendszeresített. 1901-ben megnyílt Jézus Szíve gyógyszertár, amelynek körzetéhez tartozott Zics, Kára, Törökkoppány, Miklósi és Andocs is. 1907-ben elkészült az új orvoslakás és rendelő, amelyet Rubido-Zichy Ivántól bérelt a község. A magyar falvak viszonyaihoz képest községünkben kedvező volt az egészségügyi helyzet.

A község fejlődését jelezte, hogy „igen rendesen épült mezővárosként” mutatták be Nágocsot az országot leíró művek. A polgári államszervezet kialakítása nyomán megszűntek a mezővárosok, így Nágocs 1872-ben közigazgatási szempontból kisközség lett, körjegyzőséget alkotott Ziccsel és Somogyegressel, a körjegyzőség székhelye községünk volt. A formális mezővárosi rangnál többet jelentett, hogy a polgárosodás maradandó eredményeket hozott az élet minden területén.

NÁGOCS AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBAN ÉS A FORRADALMAKBAN (1914–1919)

Az első világháború és a forradalmak súlyos megrázkódtatásokat okoztak községünk életében. A háború kitérősekor a nágocsi hadkötelesek a kaposvári 44. gyalogezredhez és a 19. honvéd zászlóaljhoz vonultak be. A 44. gyalogezredet már 1914 augusztusában a szerb hadszíntérre vezényelték, szeptemberben átdobták az orosz frontra, 1918 tavaszán az olasz fronton vetették be. Ezt az ezredet érték a legnagyobb veszteségek a Monarchia egész hadseregében. A Nágocsról behívott 216 katonából 44 meghalt vagy eltűnt idegen csatatereken.

Az elesett és eltűnt nágocsi hősök névsorát ma is őrzi a hősi emlékmű: Átol József, Balla Mihály, Balog György, Balog István, Bóhm Ádám, Burghardt János, Czabula Gyula, Csizmadia Károly, Echter Ferenc, Fulmer Ádám, Fulmer Ferenc, Fulmer György, Gantner István, Gantner Sebestyén, Geisz Antal, Györke István, Harag János, Kocsis Ferenc, Kokas Imre, Kokas József, Lain Imre, Molnár János, Müller Ferenc, Pasztler Boldizsár, Pasztler Péter, Pavlek György, Pavlek Sándor, Pebraka István, Pebraka Pál, Pintér József, Plell János, Potó Lajos, Rauschenberger József, Rentler Ferenc (A.), Rentler Ferenc (K.), Rentler János, Rentler József, Roth Ferenc, Szabó Sándor, Szabó Vendel, Szekeres Géza, Széles György, Szűcs József, Zrényi Imre.

Az elesettek sorsát mutatja Rentler József tüzér példája. Rentler József 1914. szeptember 11-én indult az orosz harctérre, ahol több nagy csatában vett részt, 1915-ben az olasz hadszíntérre került, vitézségéért négyszer kitüntették. Hősi halált halt a tiroli hegyek között, 1918. szeptember 27-én, életének 25. évében.

A háború után szülei hiába kutatták egyetlen fiuk sírját, ezért a miklósiba vezető út mentén állítottak neki jelképes síremléket.

Miközben a hadra fogható férfiak a frontokon véreztek, a családtagjaik otthon nélkülöztek. A háború következtében munkaerő- és áruhiány, infláció lépett fel. Többszörösükre nőttek az árak, hosszú évek kemény munkáját, takarékos gazdálkodását semmivé tette a háború. A kisgazdaságok tönkrementek, leromlottak, a napszámosok és a cselédek életszínvonala az éhezés szintjére süllyedt.

A nyomor, a háborús összeomlás és az őszirózsás forradalom hatására felszínre tört az elfojtott paraszti elégedetlenség. Az 1918. novemberi parasztmozgalmak során Somogy megyében egyre inkább a föld követelése került előtérbe. A béremelésben részesült cselédek szövetkezeteket kívántak létesíteni, a szegényparasztok pedig földosztást sürgettek. 1919 márciusában Nágocson az országban az elsők között alakítottak termelőszövetkezetet és osztottak földet. A tanácsköztársaság kikiáltása nyomán a helyi munkástanács vette kezébe a hatalmat. A kommunizmus eszméje rövidesen elfajult és erőszakba torkollott. Nágocsra is jöttek Lenin-fiúknak nevezett fegyveres különítményesek, mert a parasztok nem adtak gabonát a kommunistáknak. A „vörösök” a templomdombon akarták felakasztani Rubido-Zichy Iván bárót, régi bírót és a leggazdagabb parasztokat. A tanácsköztársaság azonban megbukott, és Horthy Miklós vezetésével az ellenforradalom került hatalomra. Horthy egyik fegyveres különítménye eljutott Nágocsra is. A „fehérek” elvitték munkástanács néhány tagját Tabra, ahol bebörtönözték és halálraítélték őket. Családtagjaik kérelték Rubido-Zichy Ivánt, hogy mentse meg őket. A báró egy ideig vívódott, végül megbocsátott ellenségeinek, lóhalálában Tabra vágatott, az utolsó pillanatban kimentette a halálraítélteket. A községben helyreállt a forradalmak előtti rend, a báró visszakapta az uradalmat, 1919 szeptemberében már a régi képviselő-testület ült össze.

A világháború hatalmas véráldozattal és anyagi veszteségekkel járt Nágocson. A forradalmak és az ellenforradalom kiélezték a társadalmi ellentéteket, szembefordították egymással a különböző rétegeket. A vörös- és a fehérterror csaknem vérontáshoz vezetett a faluban.

A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT (1919–1941)

A világháború és a forradalmak után nem tértek vissza a „boldog békeidők”. Az első világháborút követő válság elhúzódott az 1920-as évek közepéig. Az 1929–33-as világgazdasági válság megint óriási veszteségeket okozott a kisbirtokosoknak, a föld nélküli munkásoknak, sőt az uradalomnak is.

A kor központi problémája a földkérdés maradt, amelyet se a polgári demokratikus köztársaság, se a tanácsköztársaság nem oldott meg. Az ellenforradalmi rendszer a nagybirtokosok érdekei szerint kezelte a földkérdést. Az 1920-ban hozott földreform valójában a paraszti földéhség csillapítására irányult. Nágocson végül is 215 katasztrális hold szántót osztottak ki. A földreform lényegében a gazdaságilag életképtelen törpebirtokok számát növelte a kisbirtokosok megerősítése helyett. Legtöbben a falutól nagy távolságra, gyenge minőségű földeket kaptak Jutom- és Gizellapusztán. Csak a hadiözvegyek, hadiárvák, hadirokkantak földjét jelölték ki a település szomszédságában, a Csillagmajorban. A földreform legpozitívabb eredménye a házhelyek létesítése volt, tizenheten jutottak házhelyhez a Temető utcában. A világháború előtt 47–53 százalékban oszlott meg a parasztbirtok és a nagybirtok, a földosztás után megfordultak az arányok.

A falusi életkörülményeknek a századfordulón megindult modernizálódása felgyorsult a két világháború között. Sokat fejlődött az infrastruktúra. 1924-ben telefonkapcsolat létesült a falu és a járási székhely, Tab között. Nágocson már 1928-ban bevezették a villanyvilágítást, amikor a magyar falvak negyedében sem volt villany. A házak villanyárammal való ellátását az uradalmi malomban működő aggregátor tette lehetővé. 1929-ben megépült a kaposvár–szántódi úthoz csatlakozó bekötőút. Régi probléma oldódott meg ezzel, a tavaszi és az őszi esőzések idején ugyanis szinte el volt zárva a falu a külvilágtól, most bekapcsolódhatott a közúti közlekedésbe. 1939-ben a lakosság kívánságára a község elhatározta a közvilágítás kiépítését.

Rendezettebbé, szebbé vált a falu. Az önkormányzat rendbe tette a község központját. 1925-ben hősi

emlékművet állított a világháborúban elesett katonák tiszteletére, 1930-ban hársfákkal ültette be a főteret, és Szent Imréről nevezte el. Új hidat emeltetett a patak fölött, korszerű községházat építtetett.

Fokozódott az egyházak kulturális és közösségi szerepe. Az 1920-as években katolikus és a református egyház is pótolta azokat a harangokat, amelyekből az első világháborúban ágyúkat öntöttek. 1917-ben felépült az új református iskola, az egyházi költségvetés 40 százalékát az iskolára fordították. Mégis egyre nehezebb volt a fenntartása, mert szinte folyamatosan csökkent a gyermeklétszám. Ezzel szemben a katolikus iskolában a sok gyerek okozott gondot, és két tanítóra volt szükség.

Több lehetőség nyílt a művelődésre, közösségi programokra. Folytatta tevékenységét az olvasókör. A világháború után megalakult a Levente Egyesület, amely az ifjúság testi és honvédelmi nevelését szolgálta. A németek egy része 1940-ben megalakította a Magyarországi Németek Népi Szövetségének a helyi szervezetét, a Volksbundot. A nágocsi volksbundisták legfontosabb célja a német nyelv és kultúra ápolása volt. Kérték a német nyelvű misék számának növelését, majd az anyanyelvű oktatás bevezetését. Aktívan részt vettek a közösségi életben. Volksbund-házat hoztak létre, könyvtárat alapítottak. Vasárnaponként rendszeresen tartottak gyűléseket és előadásokat, időnként táncmultságokat is. Igaz, a Magyarországi Németek Szövetsége náci szellemiségű és a hitleri Németországot kiszolgáló szervezet lett, a nágocsi Volksbund azonban nem volt nácibarát. Nem volt ellentét a magyarok és a németek között, mindenben együttműködtek. A plébános és a káplán viszont politikai megfontolásokból igyekezett távol tartani a katolikus németeket a Volksbundtól, ezért megalakították a Katolikus Agrárfjúsági Legényegyletek Országos Testületének helyi szervezetét, a KALOT-ot és annak leányszervezetét, a KALÁSZ-t.

Rövidesen kultúrház épült, ahol mozi is működött. Ezzel a faluban megjelent a tömegszórakozás új formája: a film. A rádiókészülékek is elterjedtek már Nágocson. A technika új vívmányai kezdték átalakítani a hagyományos életformát és gondolkodásmódot, bár a lakosság egyes rétegei nagyon különböző mértékben élvezhették a civilizáció áldásait.

A világháborúk között minden nehézség ellenére eredményeket tudott felmutatni a község. Nágocs 1200 embernek nyújtott megélhetést. Szorgalmasan művelt kisgazdaságokkal és korszerű nagybirtokkal rendelkezett. Megtalálható volt a faluban a korszerű infrastruktúra szinte minden eleme: villany, telefon, műút, orvos, gyógyszerár, mozi, rádió; két-két templom, iskola, malom, vendéglő és több kulturális szervezet. Tisztelte egymást a két nemzetiség és felekezeti, összetartott a község. A környék legszebb, legvirágzóbb településének számított Nágocs.

NÁGOCS A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚBAN (1941–1945)

A második világháború rendkívüli áldozatokat követelt a nágocsi katonáktól és polgároktól egyaránt. Magyarország 1941-ben lépett be a világháborúba, amikor csatlakozott a Szovjetunió elleni német támadáshoz. A somogyi katonák általában a 10. gyalogdandárhoz vonultak be. A 10. gyalogdandár végigharcolta a világháborút: bevetették Ukrajnában, a Don-kanyarban, a Kárpátokban, az Alföldön és Budapest védelmében.

A második világháború 33 nágocsi áldozatáról tudunk, közülük 28 katonai, 5 pedig polgári szolgálatot teljesített: Biró Ferenc, Biró János, Bonnyai János, Fábíán Lajos, Fodor György, Fodor Mihály, Fulmer Béla, Fulmer Gyula, Fulmer István, Geisz Ádám, Hága István, Hirschpold Sebestyén, Horsa József, Horváth János, Huszár Dezső, Johann Endre, Meliscek Ernő, Molnár György, Nieder Mátyás, Pál Gyula, Pásztler János, Pasztler István, Rauschenberg Jenő, Róth János, Rózsa Ferenc, Schmidt Jenő, Siketáncz János, Száler János Viktor, Száler Jenő, Tar János, Varga József, Vinkler István. (Az 1989-es rendszerváltozás után az ő nevük is felkerülhetett a Hősi emlékműre.)

Hosszan sorolhatnánk azoknak a nágocsi katonáknak is a nevét, akik szovjet fogságba estek, és éveket töltöttek az embertelen hadifogolytáborokban.

Mészáros Ernő plébános az egyházközség történetében megörökítette, hogy hatott a világháború a község mindennapi életére.

„1941: A háború mindig több és több áldozatot követelt.

1942-1943: Kemény, megpróbáltatásokban bővelkedő esztendő volt. A bevonulók nehéz szívvel, meg-megcsukló hangon, ökölbe szorított kezekkel vettek búcsút övéiktől. Ahogy ritkult a dolgozó férfikéz, úgy szaporodtak a gondok, amelyek most már az öregek, a feleségek és a fiatalok nyakába szakadtak. Az orosz harcmezőkön harcoló fiainktól nehéz küzdelmekről érkeztek hírek. Néha egy-egy megdöbbentő halálhír érkezett. A szomorú hírek egyre gyakoribbak lettek.

1944: A behívások és az ezektől való rettegés állandó bizonytalanságban tartotta a lelkeket. A községház előtt majd minden héten indult egy-egy kirendelt előfogat, amely a családtól elszakított férfiakat vitte a kapolyi állomásig, s onnan a vonat vitte őket egy bizonytalan jövő felé. Sokan érezték, hogy némelyiküknek alig lesz visszatérés.”

1944-ben Magyarország német megszállás alá került. Ennek legsúlyosabb következménye az volt Nágocson, hogy sok svábot a németek elvittek katonának a Wehrmachtba és az SS-be. A háború után azzal vádolták őket, hogy önként álltak be a német hadseregbe és elárulták a hazájukat. Valójában erőszakkal sorozták be őket. A nágocsi svábok hűségesekek voltak a hazájukhoz. Ezt mutatja, hogy amikor a megszálló hatóságok gyanúsak után kutattak, a Volksbund elnöke megvédte az angolbarát földbirtokost és a kommunista párt tagját is. Miután 1944 októberében a nácik a Szálasi Ferencet juttatták hatalomra, Nágocson nem a Volksbund vette át a község vezetését, hanem a helyi nyilaskeresztes párt.

Közben a front egyre inkább közeledett Nágocshoz. A front közelsége és a szovjet megszállás óriási megpróbáltatást jelentett községünknek. A szárazföldi harcok nem folytak Nágocson, viszont légi csaták és bombázások zajlottak a község légterében. 1944 őszén bombákat dobtak a falu határába, a bombatölcsek nyoma ma is látható a Zicsbe vezető műút mellett. Elgondolni is szörnyű, mi lett volna a községből, ha a bombák a falura hullottak volna. A tabi vasútállomás elleni bombatámadás tényleg számos áldozattal járt, köztük volt egy nágocsi lakos is.

A szovjet megszállás emberéletet nem követelt, de a hadműveletekhez hasonló félelmet, szenvedést és pusztítást okozott. A plébános így írta le a szovjetek bevonulását. „1944. december 9.: Szomorú és egyben félelmetes hír járta be a csendes és békés nágocsi utcákat, ami annál kellemetlenebb volt, mert közvetlenül érintette községünket: megérkeztek az oroszok, akiket senki se várt.” A háború elérte Nágocsot. A lakosság keservesen tapasztalta, hogy mit jelent a szovjet katonák elszállásolása, eltartása, erőszakoskodása, a hadimunka és a menekültek befogadása. A szovjet megszállás négy és fél hónapig tartott, 1944. december 9-étől 1945. április 25-éig.

A Vörös Hadsereget Magyarországnak kellett ellátnia. Ezen a címen az oroszok teljesen kifosztották a nágocsi uradalmat. Elhajtották a ménest és az igáslovakat, csaknem az összes szarvasmarhát és a sertésállományt, elszállították a búza- és a rozskészletet. A faluban összeszedték a parasztság még meglévő tartalékait, vitték az élő marhát, a disznót, a húst, a kolbászt, a sonkát, a zsírt, a zabot, az árpát, a szénát, a kukoricát, a krumplit és a babot. Ilyenkor kocsik egész sora szállította a beszolgáltatott élelmiszert és takarmányt a szovjet hadsereg részére.

Mivel a front sokáig a megye közepén húzódott, az oroszok gyakran rendelték ki hadimunkára a falu férfitalakosságát, lövészárkokat és sáncokat ásattak velük. Rengeteg energiát vettek el a hadiszállítások is, volt, hogy egészen Pápáig kellett valakinek fuvaroznia hadianyagot.

Nagy problémát okozott a községnek a háborús menekültek elhelyezése és ellátása. Keresztülvonultak a falun a lelleiek, a látrányiak és a balatonszemesiek. Majd több száz niklai menekültről kellett gondoskodni hónapokon keresztül. A nágocsiak barátságosan fogadták őket, bár nagy áldozatot követelt tőlük a nincstelenek eltartása.

Amilyen segítőkészséggel fogadta a falu a háború szenvedő alanyait, olyan nehezen viselte a megszállókat. A szovjet hadseregnek járó ellátáson kívül a szovjet katonák önkényesen fosztogattak, erőszakoskodtak. Parancsnokuk beköltözött a kastélyba, és átvette a hatalmat a községben. Élén járt a kastély kifosztásában. Portyázó katonák is gyakran garázdálkodtak a faluban. Főleg bort követeltek, ha nem kaptak, feltörték a pincéket. Többször előfordult, hogy részeg katonák behatoltak a házakba, zaklatták a családtagokat, törtek-zúztak, raboltak.

Külön veszély fenyegette a német lakosságot. Attól kellett félniük, hogy kényszermunkára hurcolják őket a Szovjetunióba, munkatáborba viszik Magyarországon, a megfosztják minden vagyonuktól, jogaiktól és kitelepítik Németországba.

A nágocsi németeket fenyegető üldöztetés első hulláma az volt, hogy a Vörös Hadsereg 1944-45 fordulóján ezrével hurcolta a németeket a Dél-Dunántúlról a Szovjetunióba munkaszolgálatra. Eljutottak Nágocsra rémtörténetek arról, hogy a szovjet katonaság és a politikai rendőrség milyen iszonyatos pusztítást vitt végbe a Baranya és Tolna megyei svábok között. 1944. december 16-án már Nágocson is volksbundisták után kutatottak a szovjet hatóságok. A környező falvakból (például Miklósiból) el is hurcoltak németeket, Nágocsról azonban senkit. Ez a helyi vezetőknek volt köszönhető, akik tőlük telhetően minden megtettek az itt élők érdekében. A bíró és a jegyző letagadta, hogy volksbundisták vannak a faluban. Pedig a bírót meg is kínozták: először korbáccsal megverték, aztán kikötötték egy fához, és azt mondták, hogy agyonlövök, ha nem vall. A magyar vezetők kiálltak német polgártársaik mellett, a község összetartott. A nágocsi németek elkerülték a legrosszabbat, de még évekig tartó üldöztetés várt rájuk.

1945 áprilisában végre felszabadult Nágocs a szovjet megszállás alól. Május 9-én délelőtt 10 órakor megszólalt a katolikus templom egyetlen megmaradt harangja, hogy hírül adja az európai háború befejeződését. Voltak, akiknek könnyük hullott a harangszó hallatán. A nágocsiak rendkívüli nehézségek közepette kezdték újra az életet. Az elkövetkező időkben még többször kellett keresztülmenniük súlyos megpróbáltatásokon és csalódásokon, de ha nem veszítették el a hitüket, mindig talpra tudtak állni.

A NÁGOCSI URADALOM ÉS A ZICHY CSALÁD TÖRTÉNETE 1945-IG

Nágocs történetében meghatározó szerepet játszott a Zichy család, az egyik legjelentősebb magyar történelmi család. A XVII. században grófi és nemesi ágra szakadt a család. Községünket a nemesi ág birtokolta, tagjai aktívan résztvettek a megyei közéletben, sőt időnként bekapcsolódtak az országos politikába is.

A törökök kiűzése lehetővé tette, hogy a Zichy család végre hozzájusson Somogy megyei birtokaihoz. A visszaszerzett földek hasznosítása azonban lassan haladt. A birtokok kiaknázását akadályozta a csekély lakosság, majd pedig a Rákóczi-szabadságharc. A Zichyek csak az 1711-es szatmári béke után foghattak hozzá a háborítatlan gazdálkodáshoz. Zichy IV. Ádám a Somogy megyei birtokokból létrehozta a nágocsi uradalmat, amelyet Nágocs és Zala falvak, valamint Zics, Jutom, Ketye, Gyalud, Szőlős, Kára, Gerénd és Tomé (Gizella) puszták alkottak. Óriási hatást gyakorolt Nágocs sorsára, hogy uradalmi központtá tette községet, a németek betelepítésével pedig jelentősen hozzájárult a falu újjáépüléséhez, évszázadokra megszabta nemzetiségi és vallási arculatát. A gazdálkodás mellett megyei és országos tisztségeket is viselt. Közigazgatási és bírói munkájának nagyrabecsüléseként 1732-ben bárói címet nyert. Miután véget ért hivatali pályája, földesúri székhelyén telepedett le. Az andocsi templom kriptájában temették el, mert nagy adományokat tett az akkor épülő ferences templom részére, a Zichy család címere ma is látható a mellékoltár fölött.

Zichy Ádám halála után testvérei, Zichy György és Lajos vették át az uradalom irányítását. Nevükhöz fűződik a katolikus templom és a kiskastély építése, de felelőtlenül gazdálkodtak és tönkrementek. Zichy II. József szervezte újjá és virágoztatta fel az uradalmat. 1779 és 1794 között kiépítette a majorsági gazdálkodást. Korábban az uradalom gazdálkodása a jobbágyok adóztatásán alapult, ettől kezdve a majorsági földön folytatott árutermelésen. Zichy József céltudatosan fejlesztette a majorsági árutermelést. 1788-ban II. József királytól országos vásár tartására szerzett jogot, ezzel mezővárosi rangra emelte Nágocsot. Kiváltságlevelét 1792-ben megerősíttette I. Ferencel. 1793-ban testvérével, Mihállyal felosztották Somogy megyei birtokaikat. Józsefé lett Nágocs, Kára, Jutom- és Tomépuszta (Gizellapuszta). A birtokfelosztással kialakult a nágocsi uradalom végleges területe. Zichy József hatalmas jövedelemre tett szert, amelyből nagy építkezéseket folytatott. Templomot építtetett Zicsben és Zalán, Nágocson plébániát hozott létre, befejezte a templom felépítését, kialakította a kastély barokk stílusú, földszinti részét és a kastélykertet. A főkapunál 1787-ben szobrot állíttatott a család védőszentjének, Nepomuki Szent Jánosnak. A megye legtekintélyesebb nemesei közé tartozott. Közéleti pályájának csúcspontját jelentette, hogy az 1808. évi országgyűlésen Somogy vármegye egyik képviselője volt.

Zichy József 1828-ban a birtok irányítását átadta fiának, Zichy Jánosnak, aki hozzáfogott az uradalom modernizálásához, megkezdte a tőkés gazdálkodás kialakítását. 1834-ben tagosítással függetlenítette a majorság területét a jobbágyok határhasználatától. A korabeli birtokleírás szerint az uradalom „földjei igen jók, rétjei közepesek, legelői és erdői igen szépek voltak”. Az uraság kiváló gyapjat adó merinói juhokat tartott, telivér ménest alapított, amely meggyeszte híressé vált. A kastélykertbe különleges növényeket telepített, amelyek kivívták a látogatók csodálatát. A robotmunka mellett több bérest és cselédet alkalmazott. Gépeket vásárolt és szeszgyárat alapított. A korszerűsítéssel járó kiadásokat jórészt hitelekkel fedezte. 1845-ben hunyt el, a nágocsi templom kriptájába temették. Igaz, hatalmas adósságot hagyott özvegyére, Bezerédy Zsófia azonban stabilizálta az uradalom pénzügyi helyzetét.

A reformkorban megindult Zichy család polgárosodása. Zichy József ragaszkodott nemesi a kiváltságokhoz, de a reformkor szellemisége őt is megérintette, élete végéig (1838-ig) sokat adakozott kulturális intézményeknek, például a székesfehérvári színháznak. Zichy János egyszerre volt feudális földesúr és tőkés földbirtokos. Polgári serénységgel gyarapította jövedelmét, s úri nagyvonalúsággal költötte a pénzt. Egyik legnagyobb kiadása volt, hogy 1831/32-ben kastéllá alakította át apja kúriáját. Emeletet épített a kelet-nyugati szárnyon, ahol klasszicista előcsarnokot és reprezentatív dísztermet

alakított ki. Felesége, Bezerédy Zsófia kifejezetten polgáriasan gondolkodott. A reformeszmék iránti érdeklődését mutatja, hogy előfizetett a Pesti Hírlapra, amit egy időben Kossuth szerkesztett. A feudalizmus utolsó évtizedeiben a Zichy család és a nágocsi uradalom sikeresen kezdte meg a polgári átalakulást.

Zichy János fia, István 1848-ban nemzetőr századosként küzdött Jellasics ellen, a császári csapatokkal szemben viszont udvarhűsége miatt nem harcolt. Az uradalmat lényegében ő szervezte át feudális nagybirtokból tőkés nagyüzemmé. Nemcsak a birtokát modernizálta, hanem bekapcsolódott ipari és pénzügyi vállalkozásokba is. Nágocson gőzmalmot, tejüzemet, téglá- és cserépezőgépet létesített, részvényekkel üzemelt a budapesti tőzsdén. Egyik kezdeményezője volt a Siófok–Mocsolád vasútvonal építésének. A vasútvonal eredetileg az Andocs és Nágocs közötti völgyben haladt volna. A veszprémi püspökség azonban nem járult hozzá olyan pályához, amely elkerüli a püspöki uradalom központját, Karádot. A dúsgazdag nagybirtokos átvette az arisztokrata életformát. 1888/89-ben felújította kastélyát. A főépület kerti homlokzatát romantikus stílusban építtette át. Kastélyát antik bútorokkal rendezte be, a falakat a családtagok portréfestményei díszítették, a belső dekorációt muzeális tárgyak gazdagították: régi fegyverek, ezüstveretű török nyergek stb. A kastélykertet téglafallal vette körül. A Zichy család számos kulturális intézményt támogatott: a nágocsi katolikus iskolát, az olvasókört, a katolikus és a református egyházat, az andocsi és a zicsi templomot, sőt a budapesti Operaházat is.

Zichy Istvánnak gondot okozott, hogy fia, Kálmán fogyatékosnak született. Nem örökölhette a vagyont, mert jogilag nem volt cselekvőképes. Zichy István leánya, Stefánia Rubido Radoszlávhoz ment feleségül. Zichy István 1878-ban engedélyt kért a királytól, hogy veje használhassa az egyesített Rubido-Zichy családnevet. Rubido Radoszlávhoz apai ágon spanyol eredetű, anyai ágon Zrínyi Miklós leszármazottja volt. Ferenc Józseftől bárói címet nyert. Fia, Rubido-Zichy Iván 1897-ben megkapta a nágocsi a birtok tulajdonjogát.

Rubido-Zichy Iván kezdetben jelentős beruházásokat tett, például kiirtatta a jutomi erdőt. Rövidesen azonban felhagyott a gazdálkodó életmóddal és diplomáciai pályára lépett. Általában külföldön tartózkodott, életmódja nagyon költséges volt, és kevés gondot fordíthatott a gazdálkodásra. Hivatását viszont nagyon lelkiismeretesen végezte. Fényes diplomáciai karriert futott be. Pályájának csúcsa a két világháború közötti időszakra esett. 1920-ban rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter lett, 1921-től 1924-ig bukaresti követ, 1925-től 1932-ig londoni követ volt. Kitűnő diplomáciai érzékeléssel rendelkezett, gyors észjárású volt, hét nyelven beszélt. Munkáját nagyra értékelte Bethlen István miniszterelnök is. Munkásságáért számos hazai és külföldi kitüntetésben és kormányzói elismerésben részesült. Rubido-Zichy Ivánt kiváló magyar diplomataként és községünk leghíresebb lakójaként tisztelhetjük.

A „báró” bejárta a fél világot, rajongott Bécsért, legszívesebben mégis nágocsi birtokán tartózkodott. Itt szabadon hódolhatott kedvenc szórakozásának, a lovaglásnak és a vadászatnak. Pompás lovakat tartott, birtoka bővelkedett vadban, erdeiben kapitális szarvasok tanyáztak. Első feleségéről, gróf Apponyi Gizelláról elnevezte Tomépusztát Gizellának. Felesége halála után családi sírboltot emelt a parkban. Második felesége, gróf Zichy Erzsébet kívánságára 1922-ben emeletet építtetett a kastély észak-déli szárnyán. Mivel nem született fiúörököse, 1939-ben megosztotta birtoka tulajdonjogát lányaival: Andreával, Johannával, Gabriellával és Antóniával.

Rubido-Zichy Iván nyugállományba vonulása után aktívan nem politizált, de diplomáciai felkészültségének köszönhetően világosan látta a náci Németországgal kötött szövetség veszélyeit. A szovjet megszállás alatt és után szinte teljesen kirabolták a kastélyát. Rengeteg kulturális értéket semmisítettek meg, köztük a kétezer kötetes könyvtárat. Szerencsére a Zichy család levéltárának nagy része megmenekült a barbár pusztítástól, és Nágocs történetének legfontosabb forrásaként használhatjuk.

1945 után a Zichy családot megfosztották minden vagyonától és elűldözték otthonából. A nagyvilágban szétszóródott családtagok kemény munkával új életet kezdtek, de szívesen látogattak Nágocsra. A kastély sokféleképp szolgálta a községet, működött benne iskola és nevelőotthon is. 2003-ban a Nágocsi Zichy kastély Kft. ügyvezető igazgatója, Zichy László - az egykor itt élő család távoli oldalági rokona - 60 éves vagyonkezelési szerződést írt alá a Kincstári Vagyonkezelési Igazgatósággal. Megkezdte a leromlott épület helyreállítását, ahol oktatási és kulturális központot hoz létre.

A község és a Zichy család története szorosan összekapcsolódott. A kastély felújítása nagyban hozzájárulhat Nágocs újjászületéséhez, fejlődéséhez.

NÁGOCS TÖRTÉNETÉNEK FŐBB ESEMÉNYEI 1108-2008

- 1108 körül Először említik Nágocsot oklevélben.
- 1242 A tatárok elpusztítják a községet.
- 1290 körül A belső harcok következtében másodszer pusztul el Nágocs.
- 1543 Török uralom alá kerül a község.
- 1564 A Zichy család királyi adományként megkapja Nágocsot.
- 1610 körül A reformáció hatására megalakul az első nágocsi egyház és iskola.
- 1686 A törököket kiűző császári csapatok garázdálkodása miatt ismét elpusztul a község.
- 1716–1726 Az ellenreformáció felszámolja a nágocsi református egyházat.
- 1722 körül Zichy Ádám megalapítja a nágocsi uradalmat.
- 1723 Zichy Ádám németeket telepít a községbe.
- 1754 Megkezdődik a katolikus templom építése.
- 1770 körül Felépül a kastély földszinti része.
- 1788 Mezővárosi rangra emelkedik Nágocs.
- 1789 Létrejön a nágocsi plébánia.
- 1790 körül Kialakul a kastélykert.
- 1794 Helyreáll a nágocsi református egyház.
- 1799–1801 Befejeződik a katolikus templom építése.
- 1829 Vegyescéh alakul Nágocson.
- 1831–1832 Emelet épül a kastély kelet–nyugati szárnyán.
- 1834 Elkülönítik a jobbágyság és a földesúr által használt földeket.
- 1848 A nágocsi parasztság felszabadul a jobbágysorból.
- 1848–1849 A nágocsi nemzetőrök és honvédek harcolnak a szabadságharcban.
- 1858–1860 A község és a Zichy család elkülöníti az erdőket.
- 1872 Kisközség és körjegyzői székhely lesz Nágocs.
- 1880 A község lakossága meghaladja az 1300 főt.
- 1883–1884 Felépül a református templom.
- 1905 Rubido-Zichy család bárói címet nyer.
- 1914–1918 44 nágocsi katona hal hősi halált az első világháborúban.
- 1920 A földreform során 106 nágocsi jut ingatlanhoz.
- 1922 Emelet épül a kastély észak–déli szárnyán.
- 1925–1932 Rubido-Zichy Iván londoni követ.
- 1929 Megépül a kaposvár–szántódi úthoz csatlakozó bekötőút.
- 1929–1933 A világgazdasági válság hatására tönkremegy számos gazdaság
- 1941–1945 33 nágocsi hal hősi halált a második világháborúban.
1944. XII. 9. Szovjet megszállás alá kerül a község.
1945. IV. 25. Nágocs felszabadul a szovjet megszállás alól.

- 1945 Földosztás Nágocson
- 1945-48 Németüldözés és kitelepítés
- 1946 Hajdúsági telepesek költöznek a faluba
- 1947-48 Felvidéki (csehszlovákiai) telepesek költöznek a faluba
- 1948 Államosítják az egyházi iskolákat
- 1949 Megkezdődik a téeszésítés
- 1956 Forradalmi események zajlanak Nágocson
- 1961 Befejeződik a téeszésítés
- 1962 Nevelőotthon nyílik a kastélyban
- 1973 Egyesül a nágocsi, a zicsi és a miklósi termelőség
- 1990 Szabad önkormányzati választások
- 1991 Megépül az Andocs - Nágocs - Zics műút
- 1997 Megszűnik a nevelőotthon a kastélyban
- 2000 Millenniumi ünnepség, megszületik a község címere
- 2004 Megkezdődik a Zichy kastély helyreállítása
- 2008 Ünnepsorozat Nágocs fennállásának 900. évfordulója alkalmából

